

Nyitott kérdések a német választás után

Rácz Margit

Németország lakossága szeptember 18-án az urnák elé járult, hogy a Schröder kancellár által kezdeményezett előrehozott választásokon eldöntse, ki kormányozza a következő négy évben az országot. A választási eredmény patthelyzetet eredményezett, azaz egyetlen nagy párt sem került olyan helyzetbe, hogy hagyományos szövetségeseivel többségi kormányzást tudjon megvalósítani. Pedig erre minden korábbinál nagyobb szükség van, hiszen Németországban napirendre került a jóléti állam teljes körű újragondolása. A szociális rendszer részbeni magánosítása jelentős társadalmi támogatás mellett valósítható csak meg, ehhez pedig hiteles politikusokra és lehetőség szerint meghatározó parlamenti többségre van szükség.

Németország az EU legnagyobb és a Közös Piac egyik alapító tagországa. Ezért a német politikai bizonytalanság az egész EU-ban bizonytalanságot indukál. Különösen akkor, amikor súlyos integrációs kérdésekben nincs megegyezés. A legnagyobb probléma e téren a 2007 és 2013 közötti közös költségvetés nyitott kérdéseinek láttán az, hogy amíg stabil, a következő négy évben hatalmon lévő kormánya nincs Németországnak, addig ezekről a kérdésekről nem lehet tárgyalni.

A választási patthelyzet azonnal érzékeltette hatását a tőzsdéken és az euró dollár-árfolyamában is. Hasonló esetekben ez a reakció természetes. Ha két héten belül lesz kormánya Németországnak, akkor ez a probléma önmagában megoldódhat. A kérdés azonban mégsem egyszerű, mert egyáltalán nem mindegy, milyen kormánykoalíció jön létre.

Bár a nagykoalíciót mindkét nagy párt vezetője kizárta, mégis a jelen helyzetben ez tűnik az optimális megoldásnak. Ugyanis ahhoz, hogy évtizedes halasztás után

valóban végre tudják hajtani az államháztartási reformot, arra van szükség, hogy stabil és hiteles kormánykoalíció jöjjön létre. Gazdasági programját tekintve a CDU és az SPD több hasonlóságot mutat, mint különbséget. Ezért lenne a reform szempontjából jó megoldás a nagykoalíció.

A kérdést tovább bonyolítja, hogy a választási eredmények alapján nincs egyértelmű lehetőség arra, hogy legalább az új kancellár személyében meg lehessen egyezni. Nem túl számottevően, de a CDU jobban szerepelt a választásokon, mint az SPD. De az elvárásokhoz képest igen rosszul szerepelt, hiszen a 40 százalék fölötti választási eredmény helyett 35 százalékot kicsit meghaladó részarányt ért csak el. Ezért nem sikerül majd a CDU–CSU–FDP pártkoalíciónak többségi kormányt alakítania. Ezzel szemben az SPD és a zöldek többségben lennének, ha az új baloldali párt 8 százalékot meghaladó részarányát is figyelembe véve velük együtt alakítanának kormányt. Ez azonban ki van zárva, mert bárki alakít is kormányt, a jóléti állam átalakítása lesz a feladata. Ezt pedig marxista elveket valló koalíciós partnerrel nem lehet vállalni. Azt azonban talán fel lehet használni a koalíciós tárgyalásokon, amit a német televíziók tegnap éjjel már hangsúlyoztak: ez a választás végső soron baloldali győzelmet hozott Németországban.

A német gazdaság legnagyobb problémája az, hogy már közel egy évtizede az EU-n belül a legalacsonyabb növekedést mutatja. Márpedig dinamikus gazdasági növekedés nélkül egyre növekvő problémákkal nézhet szembe Németország. Az öt millió felüli munkanélküli, a súlyos demográfiai kihívás, a stabilitási és növekedési paktum fiskális követelményeinek tartós megsértése mind-mind arra mutat, hogy a halasztott reformok olyan csapdahelyzetet teremtettek, amiből csak következetes re-

formpolitikával lehet – ha lehet – hosszú évek alatt kikerülni.

Ez az a gazdasági helyzet, ami a baloldali, marxista gondolkodású új párt parlamentbe jutásához vezetett, és ez az a súlyos kihívás, aminek megoldása stabil és hiteles kormányzást igényel.

A német választások következményeinek meghatározó fontosságú európai dimenziója is van akkor, amikor az Európai Unió nemzetközi versenyképessége romlik, és a közösség számos területen alapvető és jövőorientált reformokra szorul. Ha Németországban elhúzódó politikai bizonytalanság alakulna ki, annak ebben az egyébként is nehéz európai helyzetben akár drámai következményei is lehetnének az integráció egészére. Hiszen megváltozott tartalommal ugyan, de még a 25-tagú EU-ban is akkor mennek jól a dolgok, ha a francia–német tandem halad. A következő hétéves költségvetés nyitott kérdései, a török csatlakozás bizonytalanságai a tárgyalások megkezdése előtt néhány héttel, az EU alkotmányának két országban történt leszavazása, továbbá az USA-hoz képest folyamatosan romló gazdasági teljesítmény mind-mind arra utal, hogy az integrációs prioritásokat újra kell gondolni. Ha Németországban nem jön létre világos célkitűzésekkel rendelkező erős és hiteles kormány az elkövetkezendő két hétben, akkor az integrációban már látható erodálódás felgyorsulhat.

Az elmúlt évek német gazdasági problémái már eddig is számos negatív hatást okoztak az európai integrációs folyamatban. Az integrációs deficit vonatkozásában elgondolkodtató, hogy a posztindusztriális korszakban, amikor a GDP mintegy 70 százaléka a szolgáltatásokból származik, az egységes belső piacon 2005-ben főleg a német és a francia tiltakozás és ellenkezés „eredményeként” nem lehetett elfogadtatni az Európai Bizottság által elkészített szolgáltatásliberalizálási irányelvet. Ez az egy példa jól mutatja, hogy mennyire korszerűtlen irányba változhat az egész integrációs folyamat. Az, hogy a stabilitási és növekedési paktumot elsősorban német és francia nyomásra sikerült idén márciusban annyira felvizezni, hogy az eurózóna nagy tagországai el tudják kerülni a pénzbüntetést, arra utal, hogy semmilyen közösségi normát nem kívánnak komolyan venni, ami politikai érdekeiket sértheti.

Ennek kapcsán érdemes megjegyezni, hogy a bizottság csak olyan szabályok tel-

jesítését kérheti számon a tagországoztól, amelyeket a tagországok szakminiszterei politikai kompromisszumként kialakítottak. Az elmúlt egy év tapasztalatai azt mutatják, hogy Németország, amelynek meghatározó szerepe van ezekben a miniszteri tanácsokban, időnként a saját maga által kikényszerített vagy kezdeményezett szabályok érvénytelenítésében vált érdekeltté. Így a legnagyobb EU-tagország, még inkább pedig a korábban meghatározó integrációs dinamikát biztosító német–francia tandem működése (vagy működésképtelensége) kifejezetten destruktív jelleget kezdett öltetni egyes kulcsfontosságú integrációs kérdésekben.

A stabil, masszív parlamenti többségre támaszkodó kormány létrejötte tehát az egész EU számára elengedhetetlenül fontos. Még hozzá olyan stabil kormányé, amely a globalizáció és a demográfiai helyzet teremtetten kihívásokra nemzeti és integrációs szinten egyaránt előreívő és így az EU nemzetközi versenyképességét javító válaszokat tud adni.

Magyarország legnagyobb kereskedelmi partnere Németország, és a legtöbb tőke is ebből az országból jött hozzánk. A cégkapcsolatok tehát tulajdoni és értékesítési szempontból egyaránt meghatározó jelentőségű gazdasággá teszik számunkra Németországot. A romló német gazdasági helyzetben a német cégek nemzetközi versenyképessége sokkal jobbnak bizonyult, mint a német gazdaság teljesítménye. Ezért egyfelől a cégszintű kapcsolatok alakulásában a német politikai helyzet nem játszik döntő szerepet. Másfelől azonban a magyar telephely, vagyis az ezt meghatározó gazdaságpolitika és általános politikai környezet ma – és a jövőben még inkább – döntő szereppel bírhat.

Mindezek alapján a német politikai bizonytalanság rövid távon várhatóan komolyabb problémát nem okoz a kétoldalú viszonyban. Ha elhúzódna, akkor elsősorban az uniós döntések elmaradásán keresztül jelentkeznének komoly károk a magyar gazdaság számára.

* * * * *

Eddig megjelent számaink megtekinthetők és letölthetők a www.vki.hu weboldalról